

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra křesťanské výchovy

Bc. Jiří Kohoutek

**Analýza dokumentů
k bližší přípravě na manželství**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Marcela Fojtíková Roubalová
Obor: Náboženství se zaměřením na vzdělávání a katechetika

OLOMOUC 2013

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně a použil jsem přitom jen uvedené informační zdroje.

V Kreuzlingen, 12. listopadu 2013

Předně děkuji Mgr. Marceli Fojtíkové Roubalové za cenné rady, ochotu a trpělivost. Dále Marteo Novákové za ochotu a velkou pomoc při odevzdávání této práce, a nejmenovitě všem těm, které jsem mohl po čas studií potkávat a v jejichž přítomnosti jsem mohl růst. Deo gratias!

Obsah

Úvod.....	5
1 Manželství a příprava.....	6
1.1 Co je manželství.....	6
1.1.1 Legislativa České Republiky a katolické církve.....	6
1.1.2 Písmo svaté.....	7
1.1.3 Další dokumenty.....	8
1.1.4 Souhrn.....	12
1.2 Příprava na manželství.....	12
1.2.1 Casti Connubii (1930).....	13
1.2.2 Familiaris Consortion (1981).....	14
1.2.3 Příprava na svátost manželství (1996).....	15
1.2.4 Směrnice ČBK pro přípravu na sv. manželství v ČR (2010).....	16
1.2.5 Souhrn.....	17
2 Postup práce.....	19
2.1 Kdyby jen muž věděl, co žena prožívá.....	20
2.2 Láska a boj.....	21
2.3 Miláčku, netrap mě.....	23
2.4 Muž a žena - návod k použití.....	24
2.5 Pět jazyků lásky.....	26
2.6 Síla manželčiny modlitby.....	27
2.7 Svátost manželství.....	29
2.8 Výzva lásky.....	29
2.9 Příprava na manželství: příručka účastníka kurzu.....	31
2.10 Láska a manželství.....	32
2.11 Naplněný život.....	34
2.12 Příprava na manželství.....	35
2.13 Souhrn.....	38
2.14 Porovnání.....	40
Závěr.....	42
Bibliografie.....	43
Seznam zkratek.....	47

Úvod

Dnes hledáme štěstí, ženeme se za úspěchem a toužíme po blahobytu. Abychom toho dosáhli, studujeme školy, navštěvujeme kurzy asertivity a přemýšlíme nad tím, do čeho investovat nebo jak obstarat výhodnou zakázku.

Už ale nemnohý otočí svůj zájem na své vztahy a začne se věnovat tomu nejbližšímu co má. Manželské vztahy bereme jako samozřejmost, společnost nás na ně nepřipravuje a doufá, že máme dostatek poučení od vlastních rodičů. Žel, ti také nejsou dokonalí a tak příprava na tento zásadní životní vztah často zůstává naprosto neuskutečněná.

Pěstování manželství a připravování na něj se věnují především křesťané. Katolická církev vydala nemálo dokumentů, ve kterých se zabývá nutností na manželství připravovat a také v nich stanovuje témata, kterým se mají připravování věnovat.

Naším cílem je porovnat výskyt církví vybraných témat ve vzorku knih, které mohou snoubenci sami prostudovat a zjistit, zda-li je shoda úplná, nebo jestli autoři knih či církev některá témata přidávají nebo vynechávají.

1 Manželství a příprava

O manželství se dočítáme také v 16. článku všeobecné deklarace lidských práv z roku 1948. Podle ní, mají muži i ženy právo uzavřít sňatek (za předpokladu oboustranného svobodného a plného souhlasu) bez omezení z důvodu rasy, národnosti nebo náboženství. Zmíněná je i vzájemná rovnost manželů (mají stejná práva). V třetím bodě zmíněného článku se pak hovoří o rodině, která: *„je přirozenou a základní jednotkou společnosti a má nárok na ochranu ze strany společnosti a státu.“* (Všeobecná deklarace lidských práv, čl. 16)

1.1 Co je manželství

My se nejprve podíváme na manželství z různých úhlů pohledu: legislativního, biblického a církevního; abychom mohli lépe pochopit, na co se snoubenci vlastně mají připravovat.

1.1.1 Legislativa České Republiky a katolické církve

V České republice se manželským svazkem zabývá především zákon č. 94/1963 Sb. s pozdějšími aktualizacemi. Manželství je v něm charakterizováno jako trvalé společenství muže a ženy, s hlavním účelem založením rodiny a řádnou výchovou dětí. Snoubenci se mají poznávat po stránce charakteru a zdravotního stavu, aby jejich nastávající manželství splnilo svůj účel.

Jednotliví manželé mají stejná práva a povinnosti, v 18. paragrafu zákona jmenovitě uvedené povinnosti: žít spolu, být si věrni, vzájemně respektovat svoji důstojnost, pomáhat si, společně pečovat o děti a vytvářet zdravé rodinné prostředí. V péči o nezletilé děti je zákon v 31. paragrafu konkrétnější, když rozlišuje péči o dětské zdraví, tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj. Velký závazek je pak uveden v paragrafu následujícím: *„Rodiče mají být osobním životem a chováním příkladem svým dětem.“* (zákon č. 94/1963 Sb., § 18)

Kodex církevního práva (CIC) z roku 1983 charakterizuje manželství jako svazek nejnuitnějšího společenství celého života zaměřeného svou přirozenou povahou na prospěch manželů a na zplození a výchovu dětí (CIC 1055), jehož podstatnou vlastností je jednota a nerozlučnost (CIC 1056). Rodičům je v CIC 1136 přiznána povinnost a právo starat se ze všech sil o výchovu dětí, přičemž zvlášť upozorňuje na výchovu fyzickou, společenskou, kulturní, mravní a náboženskou.

Kodex církevního práva 1063 zavazuje také katolické pastýře v péči a pomoci k zachování a zdokonalování manželství v křesťanském duchu. Ta se má projevovat například poučováním o významu křesťanského manželství a úkolech křesťanských manželů a rodičů, a osobní přípravou na uzavření manželství.

1.1.2 Písmo svaté

Ve Starém zákoně je manželství zakotvené výslovně v Božím, stvořitelském záměru a umístěné do samotného ráje, jako nejstarší Boží řád. V Genesis 1,27 (Novotný, 1992, heslo: Manžel, manželka, manželství; Rahner, Vorgrimler, 2009, heslo: Manželství) je člověk uvedený jako úplná bytost svazkem dvou pohlavně různých, rovnocenných a rovnoprávných stvoření. Genesis 2,24 (Novotný, 1992, heslo: Manžel, manželka, manželství) navíc poukazuje na monogamitu svazku, ve kterém má muž převládat. Ve starém zákoně (Genesis 1,28) je rodina (rod, čeleď, pokolení) chápána jako jednotka fyzická a psychická, jejímž účelem je plození dětí (Novotný, 1992, heslo: Rodina).

Ježíš v Mt 5,31n (Mt 19,3-9; Mk 10,2-9) považuje manželství za Bohem ustanovené, trvalé monogamní spojení muže a ženy (Novotný, 1992, heslo: Rodina). Ženě v něm potvrzuje rovnoprávné postavení, zajištěné zprávou o stvoření (Rahner, Vorgrimler, 2009, heslo: Manželství). Sám sebe v Mt 25,1-13 (Mk 2,19) přirovnává k ženichovi (Novotný, 1992, heslo: Rodina). Nad manželství v Matoušově i Markově evangeliu opakovaně (Mt 8,21n; Mt 10,35nn; 12,46nn; Mk 1,20; Mk 13,12) staví Boha, jemuž má manželství i rodina plně sloužit (Novotný, 1992, heslo: Rodina).

Biblický slovník (Novotný, 1992, heslo: Manžel, manželka, manželství) píše, že rodina není sama sobě účelem, má zobrazovat společenství mezi Bohem a jeho stvořeními. Je prvním místem, kde dítě slyší zvěst o živém Bohu a Ježíši Kristu. Dary Ducha Svatého, jak popisuje první list korintským ve své dvanácté kapitole, mají být přijímány především v rodině. Z manželského svazku vyplývá vzájemná manželská

povinnost k věrnosti, společenství života, vzájemné duchovní i tělesné pomoci (Rahner, Vorgrimler, 2009, heslo: Manželství).

1.1.3 Další dokumenty

Na druhém vatikánském koncilu přišla také řeč na manželství. Konstituce Lumen Gencium (LG) hovoří v odstavci 41 o vzájemné věrné lásce a podpoře, vštěpování křesťanství a evangelijních ctností dětem, čímž mají dávat příklad vytrvalé a velkodušné lásky. LG v odstavci 35 je natolik výmluvný, že budeme citovat větší díl: „*Pro tento úkol (šíření evangelia) je velmi cenný životní stav, který je posvěcen zvláštní svátostí, totiž manželský a rodinný život. Tam se koná praktický nácvik zvláštní laického apoštolátu a tam je i jeho znamenitá škola, když křesťanské náboženství prostupuje všechny projevy života a den ze dne je více přetvořuje. Tam mají manželé své vlastní povolání v tom, že jsou sobě navzájem i dětem svědky Kristovy víry a lásky. Křesťanská rodina hlásá mocným hlasem jednak nynější ctnosti Božího království, jednak naději na blažený život. Tak svým příkladem a svědectvím usvědčuje svět z hříchu a poskytuje světlo těm, kteří hledají pravdu.*“ (LG 35) Konstituce Gaudium et Spes (GS) v odstavci 48 zmiňuje zaměření manželské lásky k plození a výchově dětí. V 49. odstavci GS se klade důraz na manželskou věrnost, lásku v péči o děti a účast na „*kulturní, psychologické a sociální obnově ve prospěch manželství a rodiny.*“ (GS 49) V odstavci následujícím (GS 50) upozorňuje na nevyhloučitelnost záměru plození, ale také význam vzájemné manželské lásky, která i bez dětí „*trvá a zachovává si svou hodnotu a nerozlučnost.*“ (GS 50) K plnosti poslání je nutné (GS 52) láskyplné duševní sdílení, vzájemné dorozumění manželů a svědomitá spolupráce rodičů při výchově.

V jedenáctém odstavci dekretu Apostolicam Actuositatem (AA), se uvádí, že manželé mají být „*sobě navzájem, svým dětem a ostatním členům rodiny spolupracovníky milosti a svědky víry.*“ (AA 11) Manželé jsou prvními hlasateli víry svým dětem a mají jim být příkladem a pomáhat ve volbě povolání. Obzvláště pak mají „*projevovat a potvrzovat vlastním životem nerozlučnost a posvátnost manželského svazku*“ (AA 11).

V třetím odstavci deklarační Gravissimum Educationis (GE) se mluví o povinnosti výchovy vlastních dětí. Rodiče mají tvořit „*rodinné prostředí prochnuté láskou a oddaností Bohu a lidem, příznivé pro celkovou výchovu dětí, a to osobní i společenskou*“ (GE 3). Podle stejného odstavce je třeba děti učit ctít, poznávat Boha a milovat bližního.

Pius XI. v encyklice Casti connubii, 12. kapitole, píše: „*Prvé místo mezi manželskými dobry zaujímá potomstvo.*“ a v kapitole 16. upozorňuje na „*právo a povinnost vychovávat dítě přísluší především těm, kdo započali dílo přírody.*“

Pavel VI. v encyklice Humane vitae (HV) upozorňuje na vážnou manželskou povinnost sdělovat život (kapitola 1), pracovat na sebeovládání (kapitola 21), nutnost vytvořit příznivé podmínky pro výchovu k čistotě (kapitola 22) a v kapitole 26 konstatuje, že „*manželé sami si jsou apoštolý a vůdci jiných manželů*“ (HV 26).

Jan Pavel II. v encyklice Evangelium vitae píše o rozhodující zodpovědnosti rodin, která vyplývá z její povahy, tedy společenství života a lásky; úkolu lásku střežit, zjevovat a sdělovat. V 93. kapitole dává důraz na potřebu každodenní modlitby. Podle Jana Pavla II. rodina uskutečňuje úkol hlásání evangelia skrze výchovu dětí slovem, příkladem, vztahy, gesty, možnostmi volby, svobodou a sebedarováním. Rodiče svým příkladem v dětech pěstují úctu k druhému, smysl pro spravedlnost, ochotu přijímat ostatní, smysl pro dialog, nezištnou pomoc a vzájemné vztahy. Rodiče mají pomáhat k realizaci povolání, poznávání smyslu utrpení a bolesti, a to nejlépe vlastní příkladným postojem k starým a nemocným.

Jan Pavel II. v apoštolské adhortaci Familiaris Consortio (FC), kapitole 13., uvádí, že manželská láska „*vyžaduje nerozlučitelnou věrnost v definitivním vzájemném odevzdání a je otevřená pro plodení.*“ (FC 13) Familiaris Consortio vybízí k neustále plnějšímu sjednocování těl, povah, srdcí, myšlenek, vůle, duší (kap. 19) pro svědectví společenství lásky. Rodina má plnit čtyři všeobecné úkoly (kap. 17), a to jsou: vytváření osobního společenství, služba životu, účast na vývoji společnosti, účast na životě a poslání církve. Především třetí uvedený bod pak Jan Pavel II. konkretizuje v 44. kapitole, uvedením povinnosti zasazovat se o zákonná práva rodiny. V 37. kapitole je popsán význam manželské lásky: „*Sebeodevzdání, kterým se vyznačuje láska manželů, je také vzorem a normou nezištné obětavosti,*

*jaká má vládnout ve vztazích mezi sourozenci a mezi různými generacemi, které spolu žijí v rodině. Společenství, denně doma zakoušené a prožívané, a účast na jeho radostech a bolestech je nejkonkrétnější a nejúčinnější školou pro aktivní, odpovědné a nosné začlenění dětí do širší společnosti.“ (FC 37) Dodatkem FC je charta práv rodiny. V ní se setkáváme se základní charakteristikou rodiny, která je budovaná na manželství, jakožto přirozené instituci. V preambuli charty se uvádí, že rodina je „*společenstvím lásky a solidarity, jemuž jedinečným způsobem náleží učit a předávat kulturní, etické, společenské, duchovní a náboženské hodnoty*“ (Charta práv rodiny, 1983, preambule).*

Sociální nauka církve v bodě 217 charakterizuje manželství jako úplné (tělesné i duchovní) darování, kdy se manželé stávají nerozlučně jedním tělem a jsou si věrní. V bodě 147 klade důraz na vzájemnou pomoc, lásku a solidaritu.

Katechismus v bodě 2201 připomíná zaměření k vzájemnému dobru a výchově dětí, které v manželské lásce vytvářejí mezi členy rodiny osobní vztahy a odpovědnost. V bodě 2363 mluví o dvou cílech manželství: blahu manželů a předávání života, které se nemají oddělovat. Bod 1646 po manželech požaduje neporušitelnou věrnost, aby láska byla definitivní také nerozlučnou jednotu.

V knize Život z víry (pomůcky pro studium morální teologie) se na straně 255 setkáváme s výzvou k neodvolatelné věrnosti připodobněné k věrnosti Krista k církvi. Na straně 267 pak upozorňuje na nároky vzájemné schopnosti lásky, otevřenosti a připravenosti k řešení konfliktů. Na konflikty nepřipravení manželé mohou i konflikty nepatrné vnímat jako nesnesitelné a hledat východisko v rozvodu. Riziko je také v zanedbávání partnerského vztahu mezi manžely v prospěch zájmu o děti nebo tak zvané krizi opuštěného hnízda. Možné potíže vidí i v objevu nereálnosti dosavadních představ o manželství: „*Romantické představy o nalezení sebe sama, o seberealizaci a trvalém uspokojení ze sexuálního života, nedostatečná schopnost vzdát se vlastních zájmů i neschopnost umět si věci v rozhovoru vyjasnit a neschopnost společně zvládat konflikty způsobují napětí a zklamání a nastupuje roztrpčenost a odmítání jeden druhého.*“ (Německá biskupská konference, 2005, s. 261) Manželé si mají vzájemně pomáhat v každodenních povinnostech, mají se radovat s dětmi i z dětí, účastnit se veřejného života a snažit se o službu v církvi a ve světě.

V dopise rodinám Jan Pavel II. mluví o rodině jako o první a nejdůležitější cestě. Rodina je podle něj nenahraditelná především v oblasti náboženské výchovy, v jejímž kontextu nesmí stát stranou otázka povolání a zvláště přípravy na život manželský.

Ve dokumentu Všeobecné direktorium pro katechezi, kongregace pro klérus v 226. kapitole zmiňuje nenahraditelnost náboženské probuzení malého dítěte v rodině a odpovědnost (s milostí), kterou manželé dostávají ve svátosti manželství. Svědectvím svého života totiž rodič předává hodnoty křesťanské i světské.

Papežská rada pro rodinu, v 25. odstavci dokumentu Rodina, manželství a „fakticky existující soužití“ zdůraznila, že „*stát se manželem patří na rovinu bytí – nikoli pouze na rovinu jednání*“ (Papežská rada pro rodinu, 2000, 25. odstavec)

V dokumentu List biskupům katolické církve o spolupráci mužů a žen v církvi a ve světě píše kongregace pro nauku víry o manželství v podobné hloubce: „*V ‚jednotě dvou‘ jsou muž a žena od začátku povoláni, nejen aby žili ‚vedle sebe‘ nebo ‚spolu‘, nýbrž jsou povoláni také k tomu, aby žili navzájem ‚jeden pro druhého‘.*“ (Kongregace pro nauku víry, 2004, 6. odstavec)

Z dokumentu Papežské rady pro rodinu Příprava na svátost manželství z roku 1996 se můžeme dočíst o manželství, že je: „*veřejným závazkem, který přesahuje individuální hranice.*“ (Papežská rada pro rodinu, 1996, 9. odstavec) Rodina je povolána k hlásání, slavení, podpoře evangelijního života a k výchově k úctě k životu a jeho ochraně. V 24. kapitole je dále uvedeno: „*V této době nesmí chybět ani upřímná a odvážná výchova k čistotě, k lásce, která je darováním sama sebe. Čistota není umrtvování lásky, nýbrž předpoklad pro pravou lásku. Jestliže totiž povolání k manželské lásce je povoláním k sebedarování v manželství, je sebeovládání nutné k tomu, aby se člověk mohl skutečně darovat.*“ (Papežská rada pro rodinu, 1996, 24. odstavec).

1.1.4 Souhrn

Zákon ČR definuje manželství jako svazek muže a ženy, který má hlavní účel zplodit a vychovat potomky. Snoubenci se tedy především pro potencionálně přichozí děti mají poznávat po stránce zdravotní a charakterní. Oproti tomu Kodex církevního práva vidí přirozenou povahu tohoto svazku mimo dětí také ve vzájemném prospěchu manželů. Teologové jdou dále a vidí účel manželství ve službě Bohu a zobrazování vztahu mezi Ním a jeho stvořením. Písmo svaté vydává svědectví o manželství jako nejstarším božím řádu.

Manželé se mají stávat svědky Kristovy víry a lásky sobě navzájem i dětem. Mají se vzájemně podporovat, respektovat, sjednocovat, být si otevření a připraveni řešit konflikty. Manželé si jsou ve svých právech a povinnostech rovni.

Co se týče dětí, právo a povinnost je vychovávat patří především jejich rodičům. Ti společně mají vytvářet zdravé rodinné prostředí a být tak svým životem i chováním příkladem. Mají společně pečovat o jejich zdraví, vývoj a výchovu ve všech aspektech. Důležitá je upřímná a odvážná výchova k čistotě, lásce a pomoc při volbě a přípravě na povolání jak k zasvěcenému životu tak obzvláště manželství. Při tom vzájemná láska manželů má svou hodnotu i bez dětí.

Vůči společnosti mají manželé svou vírou být světlem víry a chováním také příkladem pro ostatní manželské páry. Je zapotřebí, aby se podle možností angažovali v obnově správného vnímání a významu manželství.

1.2 Příprava na manželství

V 52. odstavci konstituce Gaudium et Spes nacházíme dvě výzvy k formování manželů. Jednu kněžím, kteří „*mají povinnost získat si ve věcech týkajících se rodiny náležité vzdělání a podporovat povolání manželů v jejich manželském životě různými pastoračními prostředky, kázáním Božího slova, liturgií a jinou duchovní pomocí, vlídně a trpělivě je posilovat v obtížích a upevňovat je v lásce, aby se tak vytvářely opravdu výborné rodiny.*“ (GS 52), a druhou obecněji společenstvím, že: „*se mají snažit poučováním i činnostmi utvrzovat mladé lidi i manžele, hlavně nedávno oddané,*

a formovat je pro rodiny, společenský a apoštolský život.“ (GS 52) V 30. odstavci dekretu Apostolicam Actuositatem (AA) je vybídána celá rodina, aby se jako celek a její rodinný život stali první školou apoštolátu

Kněžím se v dokumentu Život a poslání křesťanů v církvi a ve světě doporučuje: *„rozhovorům o intimních otázkách manželského života osvědčené a zkušené praktikující manžele.“* (Katolická církev, 2007, odstavec 178) Dále se v témže dokumentu vyjadřují biskupové k přípravě na manželství: *„Pastorace rodin bude úspěšná, jestliže se mladí lidé budou na manželství zodpovědněji a dlouhodoběji připravovat, když budou od počátku budovat vztah založený na rovnoprávném dialogu, najdou způsoby, jak vztah rozvíjet a prohlubovat, a budou stále připraveni nutně přicházející problémy řešit, nikoli považovat za výsledek špatné volby. Zcela nově je třeba mladým lidem zprostředkovat i pochopení nutnosti autority v rodině, která však již není výsledkem předem dané a společensky vymáhané role, ale projevem lásky a výsledkem dobré, stále obnovované domluvy.“* (Katolická církev, 2007, odstavec 174) Řeč je i o preventivním působení proti rozpadům manželství, skrze přípravu: *„Jako účinná prevence proti rozpadu manželství se osvědčuje především soustavný duchovní život všech členů rodiny, v níž budoucí manžel nebo manželka vyrůstá, prorodinné prvky výchovy v rodině, škole i křesťanských společenstvích, solidní příprava na manželství a možnost kvalifikovaného poradenství v církvi i v období známosti.“* (Katolická církev, 2007, odstavec 182)

Přímo konkrétně přípravou na manželství se zabývají čtyři dokumenty (Casti Connubii, Familiaris Consortio, Příprava na svátost manželství, Směrnice ČBK pro přípravu na sv. manželství v ČR), podle roku vydání se na ně podíváme podrobněji.

1.2.1 Casti Connubii (1930)

Encyklika Piuse XI. ve své páté kapitole rozebírá nutnost dobré přípravy na manželství. Rozlišuje přípravu na vzdálenou, blízkou a bezprostřední. Se vzdálenou se má začít hned v dětství: *„jest odůvodněná obava, že ti, kdo před manželstvím ve všem hledali jen sebe a zájmy své, kteří hověli svým choutkám a vášním, budou právě takoví v manželství, jací byli před manželstvím“* (Pius XI., 1930, odstavec 118) a připomíná co napsal už dříve: *“Hned od dětství tedy je nutno*

krotiti náklonnosti vůle, jsou-li zvrácené, a podporovati je v rozvoji, jsou-li dobré.“ (Pius XI., 1930, odstavec 118) O přípravě blízké se zmiňuje v souvislosti s dobrou volbou protějšku a nabádá vybírajícího k poslechnutí rad rodičů. O bezprostřední přípravě se už nerozepisuje.

1.2.2 Familiaris Consortio (1981)

V 66. odstavci své adhortace Familiaris Consortio (FC) Jan Pavel II. vybízí ke spolupráci celé církve na přípravě mladých lidí k manželství, kterou rozděluje na přípravu vzdálenější, bližší a bezprostřední.

Vzdálenější příprava začíná už v dětství. Jejím cílem je dovést děti k tomu, aby poznaly své silné a slabé stránky. Dětem se mají předávat hodnoty pro osobní i společenské vztahy. Má se jim upevňovat charakter v ovládání a používání vlastních sklonů a pohledu na druhé pohlaví. Žádoucí je důkladná duchovní a katechetická výuka.

Bližší příprava navazuje na vzdálenější. Ve vhodný čas dobrý způsobem znamená specifitější přípravu k manželství. Taková příprava je nutná, aby následující svátost byla přijímána se správnými mravními a duchovními dispozicemi. Má být upravená podle konkrétních potřeb, jako příprava pro život v manželství, vztah který má být ustavičně rozvíjen. Taková příprava má být podnětem k otázkám pohlavního života a odpovědného rodičovství (vč. stránky biologicko-lékařské). Má také vést k poznávání vhodných metod k výchově dětí a přípravě na udržování rodiny (stálé zaměstnání, dostatečné finanční prostředky, správné vedení domácnosti, znalosti, jak hospodařit apod.). Příprava má zahrnovat i přípravu na rodinný apoštolát: *„na bratrskou součinnost s jinými rodinami, na aktivní začlenění do spolků, hnutí a iniciativ, jejichž cílem je lidské a křesťanské blaho rodiny.*“ (Jan Pavel II., 1981, odstavec 66)

Bezprostřední příprava probíhá v posledních měsících a týdnech před svatbou. Je v každém případě nezbytná, obzvláště pokud snoubenci dosud prokazují mezery v křesťanské nauce či praxi.

1.2.3 Příprava na svátost manželství (1996)

V dokumentu Papežské rady pro rodinu se příprava na manželství také dělí v tři části, a to přípravu vzdálenější, bližší a bezprostřední.

Vzdálenější příprava má svůj cíl v položení základy správnému posuzování hierarchie hodnot. Pro pastorači to znamená vytváření a posilování vzájemných vztahů.

Bližší přípravu zasazuje do období zasnoubení a jako náplň uvádí kurzy, které mají předcházet přípravě bezprostřední. Snoubenci v rozhovorech mají být poučeni o požadavcích vztahu mezi mužem a ženou v záměru Boha s rodinou a manželstvím jako je svobodný souhlas, jednota, nerozlučnost, odpovědné otcovství a mateřství, dále aspekty sexuality včetně jejich požadavků a cílů, výchova dětí. V 36. odstavci se o bližší přípravě píše: *„je jistě nutné se postarat o to, aby snoubenci ovládali základní psychologické, pedagogické, právní a medicínské aspekty manželství a rodiny. Přesto se musí obzvláště prohloubit teologické a morální vzdělání, především co se týče naprostého darování se a odpovědného plození. Láska manželů je láska celistvá, výlučná, věrná a plodná (srov. Humanae vitae, 9).“* (Papežská rada pro rodinu, 1996, odstavec 36) Mládeži se má pomáhat v objevování citových či psychologických nedostatků jako je egoismus, uzavřenost a neschopnost sebedarování. Výsledkem bližší příprav má být: *„poznání podstatných znaků křesťanského manželství, jimiž je: jednota, věrnost, nerozlučnost, plodnost; vědomí víry, v níž má přednost svátostná milost.“* (Papežská rada pro rodinu, 1996, odstavec 45) Bližší příprava má také ukazovat vhodné metody výchovy dětí a přípravu k uspořádanému udržování rodiny jako je stálé zaměstnání, dostatečné finanční prostředky, vedení domácnosti a znalosti správného hospodaření.

Bezprostřední přípravy, po absolvování bližší přípravy, má obsahovat poslední rozhovory snoubenců s duchovními o tématech: shrnutí dosavadního na doktrinální, morální a duchovní rovině, modlitby, liturgickou přípravu s důrazem na svátost smíření a rozhovory s farářem pro hlubší poznání každého.

1.2.4 Směrnice ČBK pro přípravu na sv. manželství v ČR (2010)

Vzdálenější příprava vychází z 66. odstavce dříve rozebírané adhortace Familiaris Consortio. Podílí se na ni všichni kteří mají možnost působit na děti, tedy i farnosti mají brát v úvahu vzdálenější přípravu na manželství a promítnout ji v pastoračním plánu. Hlavní úkoly vzdálenější přípravy jsou: poznávání sebe sama, naučit se žít jako křesťan, správně komunikovat a sdílet city, získat správný vztah k penězům, svobodě a zodpovědnosti, umět tvořit a udržovat lidské vztahy a zvládat konflikty, pochopit smysl křesťanského manželství a sexuality. Během této přípravy je vhodné také seznámit s významem zasnub.

Podle této směrnice, bližší příprava na manželství tvoří jeden celek s přípravou bezprostřední. Obě fáze přípravy na manželství tvoří část pastorace mládeže. Všeobecné informace mají ústit do systematické katecheze založené na učení církve v tématu manželství. Konkrétní témata k bližší přípravě rozepisuje v odstavci 4.7: prohloubení víry, života modlitby, vztahu k Písmu, života ze svátostí a další: *„Jak křesťanství chápe muže a ženu jako originální obrazy Boží. Rozdíly v psychice muže a ženy. Různé životní stavy. Manželství jako celoživotní společenství ustavené z vůle Boží. Cesty k dobrému manželství (známost, snoubenecký vztah, vzájemné poznávání, rozhodování). Problémy smíšených sňatků a sňatku s nepokřtěným. Jak církev chápe sexualitu a její roli v manželském soužití. Děti jako plod trvalého soužití v lásce.“* (Česká biskupská konference, 2010, odstavec 4.7)

Příprava se podle dokumentu může variabilně rozložit do přípravy na biřmování, setkání mládeže, kurzů či škol partnerství. Nutné je při tom vycházet z reálné situace a interakce (tedy ne jen přednášky).

Bezprostřední příprava má začít alespoň tři měsíce před svatbou a proběhnout v nejméně šesti setkáních. Jejich témata mají být: víra a život z ní, teologický a právní základ katolického manželství, psychologie partnerského vztahu, dítěte v manželství, vztah k rodičům, sourozencům a přátelům, řešení konfliktů, ekonomické minimum, manželství a sexualita, odpovědné rodičovství, řešení krizí (vztahu i jiných, jako nemoci, nezaměstnanost, apod.), obsah manželského slibu a průběh svatebního obřadu.

1.2.5 Souhrn

Příprava na manželství začíná už v rodině u malých dětí. Rodiče jsou svým životem příkladem, které dítě přirozeně následuje. Postupně s věkem dítěte nabírá na vlivu i širší sociální prostředí, působící jak bezděčně, tak cíleně. Toho si musejí být vědomi všichni, kteří mají možnost (např. profesní) působit na děti, ale také celé společenství.

Pro pastorační práci jsou kněží vybízeni k vzdělávání se ve věcech manželských, pro podporu manželů, k čemuž mají využívat i pomoci zkušených manželů. Musí se náležitě pečovat o duchovní život každého člena rodiny a podporovat prorodinné vlivy ve společnosti.

Přípravu můžeme rozdělit ve tři fáze. Přípravu vzdálenou, bližší a bezprostřední.

Při vzdálené přípravě je třeba děti a mladé lidi vést k poznání sebe sama, slabých i silných stránek a ovládnutí vlastních sklonnů a tužeb. Naučit je vytvářet a udržovat vztahy, vhodně komunikovat, zvládat konflikty a správnému chápání sexuality. Je třeba aby si osvojili také správné vnímání hodnot, svobody, zodpovědnosti a peněz. Vhodná je duchovní a katechetická výchova, které naučí křesťanskému způsobu života. Během této fáze přípravy je vhodné seznámit se s významem zasnub.

Bližší příprava navazuje na přípravu vzdálenou, je ale specifitější a upravuje se podle konkrétních potřeb zúčastněných. Podle dokumentu České biskupské konference (2010) má tvořit celek s přípravou bezprostřední, oproti tomu podle dokumentu Papežské rady pro rodinu (1996) jí má předcházet a mohou být její témata částečně rozpuštěna i v přípravě na biřmování nebo setkání mládeže. Každopádně tématicky se bližší i bezprostřední příprava dosti překrývají.

Během bližší přípravy se se má pracovat na prohlubování duchovního života, víry, modlitby, vztahu k Písmu. Je třeba předat teologický, morální a právní základ manželství, aby mladí správně vnímali obsah pojmů jako je svoboda, láska, věrnost, jednota, darování se a dalších.

Dále je důležité seznámit se s cestami k dobrému manželství (známost, zasnoubení, poznávání, rozhodování) a problematikou smíšených sňatků (především co se víry týče) a různými povoláními (i k zasvěcenému životu).

Pro manželství je důležitá znalost základů psychologie (pomoc s citovými a psychickými nedostatky, rozdíly mezi mužem a ženou), pedagogiky (hodné metody při výchově dětí), způsobů udržování rodiny (vedení domácnosti, hospodaření, vztah k práci) a zvládání konfliktů a krizí (nemoci, nezaměstnanost, proměna vztahů k rodičům, sourozencům, přátelům,...)

Významné je seznámení se se správným chápáním významu sexuality (před i v manželství), a s tím spojeným odpovědným rodičovstvím a následujícím rodinným apoštolátem.

Bezprostřední příprava probíhá nejméně v šesti setkáních alespoň tři měsíce před svatbou. Má navazovat na dosavadní přípravu, být jakýmsi opakováním, shrnutím a doplněním mezer. Mimo to má být seznámením se s blížícím se obřadem a obsahem manželského slibu (liturgická příprava). Dobré je dát důraz na svátost smíření a modlitbu.

2 Postup práce

Požádali jsme centra pro rodiny (CPR) moravské církevní provincie, aby se podělili o literaturu, kterou používají při přípravách na manželství; a dále jsme využili webových stránek pražského centra pro rodiny (manzelstvi.cz), které k tématu manželství vytvořilo.

Z takto získaného seznamu materiálů jsme se věnovali knihám v češtině, které byly běžně dostupné. Výjimky, které v práci nejsou použité, se zabývali rozvodem a druhým sňatkem, liturgií či teologií manželství (uvedené případy z pražské arcidiecéze), dále dvě vysokoškolské práce doporučené z Brněnského centra pro rodiny, které nám nebyly dostupné, a kniha „Učíme etickou výchovu“, kterou řadíme do vzdálené přípravy na manželství. Konkrétně jsme analyzovali knihy doporučené centry pro rodiny:

Olomouc: Kdyby jen muž věděl, co žena prožívá. Láska a boj. Miláčku, netrap mě. Muž a žena - návod k použití. Pět jazyků lásky. Síla manželčiny modlitby. Svátost manželství. Výzva lásky.

Brno: Příprava na manželství: příručka účastníka kurzu.

Ostrava: Familiaris consortio. Příprava na svátost manželství. Směrnice ČBK pro přípravu na sv. manželství v ČR.

Praha: stejné jako v Olomouci a dále: Láska a manželství. Naplněný život. Příprava na manželství.

Výčet literatury k tématu není úplný (na internetu jsme k tématu našli asi sto dostupných knih v češtině), ale pro náhled do problematiky dostačující.

Literatuře doporučené centrem pro rodinu v Ostravě jsme se věnovali v první části práce a byla nám pro práci východiskem, proto s ní v druhé části nebudeme pracovat stejně jako s ostatní doporučenou literaturou.

Nejprve se seznámíme s tématy a obsahy jednotlivých knih, v pořadí jak jsou uvedeny výše (v rámci každého CPR abecedně). Poté shrneme témata v literatuře probírané a budeme se věnovat srovnání nalezených témat se souhrnem témat z první části této práce s důrazem na shodu v tématech přípravy blízké. Cílem je zjistit, v jakém rozsahu doporučovaná literatura jako celek pokrývá témata k přípravě na manželství.

2.1 Kdyby jen muž věděl, co žena prožívá

Kniha je psaná mužem a pro muže. Obsahuje konkrétní situace a svým způsobem na nich ukazuje možnosti, jak jinak chápat co se děje a jak reagovat. Velký důraz je položen na mužovu zodpovědnost za vztah, někdy až jako by žena žádnou zodpovědnost neměla, ale jak autor uvedl v textu, je toto zveličení jeho záměrem. Také proto kniha řeší jen reakce na konfliktní situace (jak se správně zachovat, vyhnout se špatnému chování včetně sebeobhajování) a nepředcházení jejich vzniku. Úvodem knihy je test pro muže, jak moc jsou ve vztahu kovaní a nebo nakolik potřebují zapracovat. Na závěr každé kapitoly jsou náměty k osobnímu zamyšlení.

První téma, kterým se kniha zabývá jsou rozdíly mezi muži a ženami. Pro lepší porozumění druhému je třeba rozdíly poznat a přijmout. Na straně 11 vypisuje fyzické rozdíly a o stranu dále rozdíly sexuální a v intuici. Rozebírá potíže, které působí špatná příprava na manželství a chybné představy, které můžeme o manželství mít. Vyzývá k trpělivosti s protějškem. Rozepsány jsou i různé druhy lásky jako je láska společenství, vášnivá a ryzí (či bezpodmínečná), jak autor přeložil řecké pojmy fileo, eros a agape. Ve spojení s láskou upozorňuje na její nezralé projevy: žárlivost, závist, zlobu, osamělost a strach.

Kniha upozorňuje, že dělat něco podle toho, jak my si myslíme, že je to dobře, nemusí stačit a pojmenovává to jako nezralou formu lásky. Upozorňuje tím na potřebu komunikace pro zjištění potřeb protějšku a reagování teprve na základě těchto objektivnějších informací. Na straně 25 uvádí některé potřeby žen, například nevhodnost rozhovoru vedeného zpoza novin. Je třeba ženu ujišťovat činy, že je na prvním místě ona, ne něco jiného.

Zdůrazňuje potřebu slovního vyjadřování citů, protože je jinak nedokážeme číst a předpoklady jsou nespolehlivé. Tomu podobná je potřeba hledání významu slov, které mohou mít v různých situacích zabarvený význam a není vhodné nekriticky reagovat. Na závěr páté kapitoly kniha pro zamyšlení přichází se seznamy nevhodného chování muže. Návodná a inspirující je tabulka ukazující jak je možné

změnit něčí nedokonalosti v přednosti, aby se místo neustálého kritizování také chválilo a tím uspokojovala potřeba po chvále a uznání.

Zvažovat schopnosti a také psychickou odolnost protějšku je třeba nejen v těžkých situacích, nepřetěžovat druhého, ale naopak přizpůsobovat se jeho možnostem. Respektovat a pomáhat naplňování jeho cílů, komunikovat spolu při rozhodování a jako podklady taky využít vyjádřené (vyptané) pocity a důvody. Při vážných rozhodnutích je vhodné sepisovat pro i proti, a to jak u nové varianty (změny) tak i varianty bez konzultované změny. Při takových rozhodnutích má každý právo veta.

K úspěšné rodině vede spolu strávený čas, společné zážitky, a nalezení aktivit přijatelných pro všechny. K závěru knihy jsou popsány základy efektivní komunikace: co neříkat, jak nezraňovat, jak se parafrázováním ujistit, že jsem pochopil co druhý říká.

2.2 Láska a boj

Knih je psána manžely. Text psaný autorem se střídá s textem autorky a nejsou výrazně oddělené. V knize se často popisují situace z života autorů. Je prospěšné a poutavé číst jeden příběh či situaci napsanou dvakrát: jak to viděla žena a jak její manžel. Pomáhá to k uvědomení si, že takřka na každou situaci existují dva, někdy hodně rozdílné, pohledy.

Autoři upozorňují na potíže, které pravidelně přicházejí po uzavření manželství, a to překvapení, zmatení a někdy také rezignace na aktivitu, co si s novým počít. Připomíná důležitost boje za svou ženu a pro oboustranně schválenou vizi (společné) budoucnosti.

Upozorňuje na možná zranění, která si přinášíme z orientační rodiny, genderové rozdíly a na potíže, které s nimi jsou spojené. Autoři vidí v každém manželství Boží plán a záměr. Na příkladě příběhu ze života ukazují různé styly komunikace. Žádným komunikačním trikem nemůžeme změnit druhého, jediná

možnost je změnit sama sebe. Nátlak na změnu totiž ničí, jen ve svobodě se láska může projevovat.

V zájmu manželství je být si navzájem otevřeni a pomáhat si k tomu. Dávat pozor na zranění, která můžeme nechtíc způsobit, a taková nebrat zcela osobně. Významné je neuzavřít se před světem, což je častý problém žen, protože manžel nesmí být nejlepší ženin přítel, je potřeba aby měla kontakty také mimo domácnost. Pro budování pevného manželství je také důležitý čas strávený spolu mimo denní rutinu (na kterou v jiné části knihy ukazuje jako na nebezpečí) a domácí povinnosti, při nějaké oboustranně schválené činnosti (protože nuda je pro manželství smrtící) nebo přímo dobrodružství, při kterém se malé starosti a konflikty promění v nic (protože je třeba řešit nějaké větší problémy).

Z duchovních témat naráží na zájem satana rozvrátit každé manželství. Na straně 110 uvádí „dohody“, které sami se sebou uzavíráme a které našemu manželství škodí, např: smiř se s tím co máš, nesnaž se o změny, už mu nevěřím, to se už nezlepší. Význam společné modlitby popisuje jako obrovský (doporučuje společnou denní modlitbu) a nedoporučuje nesezdaným důvěrnou společnou modlitbu. Co naopak doporučuje, je práce na umění slyšet Boží vůli a naučit se podle ní rozhodovat.

Co se sexu a dětí týče. Autoři zmiňují, jak předmanželský sex ničí lidská srdce a dávají prostor pro seznámení čtenářů s rozdílností mužské a ženské sexuality. Rozepisuje důvod proč je sobecké nevdát se nebo vdát se a nemít děti. Ti manželé, kteří jsou rodiči si musí dát pozor na to, aby jejich děti nebyly upřednostňováni před partnerem. Takto převrácené priority totiž škodí manželství a následkem toho i dětem. Podobně na tom mají být i ostatní svazky a vztahy včetně vztahu k rodičům!

Významným činem pro manželství je najít společné životní poslání. V manželství pak projevovat zájem o druhého. Kniha radí ptát se na prožitý den nebo nechávat lístečky s pozdravem v kufří, když partner odjíždí na služební cestu. Jako nebezpečné označuje spekulování, nesprávné načasování některých hovorů či situací a tabuizování témat.

2.3 Miláčku, netrap mě...

Knihu píše kněz pro manžele. Dotýká se širokého spektra témat, začíná komunikací. Popisuje rozdíl mezi komunikací muže a ženy, kdy žena chce spíše mluvit a muž za sebe chce nechat promlouvat činy. Na otázku, zda si říkat všechno, odpovídá říkat vše, co partner může unést, také proto, že nevyřčené může vycítit a nevědomí neřčeného ho může tížit. Vybízí k vciťování se do druhého a snaze vnímat možné opačné postoje, dále k pátrání po důvodech hádek, aby bylo jasné proč hádka vznikla.

U dárků je také důležité jakým způsobem jsou předávány, ale podle autora jsou nejlepší takové, kterých se dovtípíme, že jsou žádané. Na tématu společného rozhodování opět připomíná potřebu vciťovat se do druhého a mít jeho potřeby na paměti, domov vzniká také spolurozhodováním. Přitom rozhodování se může týkat týkat jak nábytku, uspořádání kuchyně nebo otázek nakládání s penězi. U peněz je třeba šetrně zacházet s city nevydělavajícího (především ženy pracující v domácnosti), domluvit se společně na tom, za co se mohou vydávat. Na přetřes při společném rozhodování přicházejí také vztahy k rodičům na příkladech vztahů s tchyní.

Žena má kromě práce v domácnosti mít také kromě manžela a dětí čas na sebe a své koníčky. Podobně jako průběžné projevoování si manželských něžností je to ku pomoci v boji se sobeckostí a žárlivostí. Manželství je nedokonalé, protože jeho účastníky jsou nedokonalí lidé, musí se tedy tento fakt přijmout a aktivně s ním pracovat, manželství budovat.

Vztah Boha a manžela k prvnímu místu v prioritách uvádí autor na pravou míru vysvětlením, že službou manželi sloužíme Bohu, tedy že nesmíme zbožnost nebo praktikování náboženství upřednostňovat před manželem s tím, že Bůh je přece správně na prvním místě. Sexualitu představuje jako Boží záměr, znamení Jeho lásky a dokonalý akt darování se.

Věnuje se také tématu závislosti na pornografii, morálce potratů a těžkostem odloučení. Snad nad rámec přípravy mladých k manželství se kniha zabývá také odcizením se manželů, zamilováním se do jiného, krizí opuštěného hnízda či úmrtím partnera.

2.4 Muž a žena - návod k použití

Knih českého autora v některých tématech jde dosti do hloubky a nabízí různé typologie, do kterých jde lidstvo rozdělit. V knize se zabývá hledáním správného partnera, hospodaření a rozhodování, sexualitou, nevěrou, dětmi a jejich výchovou, mezigeneračními vztahy a speciálnějšími situacemi vztahu. Kniha je ožívována příběhy a úryvky z praktického života.

Při výběru partnera na vzhledu trochu záleží a není dobré si začínat s žárlivci, fetišáky, sobci. Je třeba aby protějšek měl všech vlastností s mírou a mezi párem byly mimo jiné vyrovnané sexuální potřeby (typologie sexuální reaktivity na straně 61). Autor rozebírá charakteristiku možných partnerů a jak se jednotlivé charaktery k sobě hodí. Možnosti míst seznámení hodnotí a ukazuje rizika některých takových míst (jaké protějšku můžeme čekat ve studovně a jaké v baru?). Při hledání se můžeme inspirovat u rodičů protějšku, dědíme totiž do jisté míry i jejich chování (rodiče jsou nám vzorem nebo strašákem). Kromě toho je každopádně nutné seznámit se s model chování protějškovy dosavadní rodiny (matri/patriachální), otevřeností vůči okolí, stylem komunikace... Mnohdy je dobré nezůstat jen u pozorování ale taky se ptát.

Předstírání ve vztahu se může vymstít, ale také při nazývání věcí nepravými jmény se nedozvíme pravdu. Je třeba uvědomit si že i slova zraňují. Chování protějšku je jakousi mírou vzájemného vztahu. Autor se věnuje také nevhodnosti nesezdaného soužití, význam rituálu svatby i rozvodu a rozděluje lidi do typových skupin těch, co se nechtějí brát a těch co chtějí. Autor také rozděluje muže a ženy podle toho po čem touží. Radí sdílet vlastní očekávání a hledat společná východiska.

Ohledně domácnosti radí nedělit práci rovným dílem, protože díly jsou neurčité a takové dělení vede ke kontrolování a soupeření. Co se peněz týče, je opět důležitá shoda (aby to oběma vyhovovalo), autor uvádí typologii lidu podle vztahu k penězům, popisuje vybrané konfliktní situace a radí každému nechat nějaké kapesné (např. na dárek nebo kytičku).

Nemůžeme měnit partnera, musíme měnit jen sebe. Potřebujeme být s partnerem v kontaktu a nenechat se zatáhnout do stereotypů, je dobré si nechat zvenčí občas poradit. Zmiňuje čas trávený společně na dovolených a svátcích včetně zastávky u věření na Ježíška.

Vůči sexualitě upozorňuje, že nikdo není imunní nevěře, tou si totiž můžeme chtít (třeba ne zcela vědomě) nahradit nedostatky v manželství. Východiskem je být pozorní partnerovým potřebám. Ženy v tomto kontextu při neuspokojení potřeb chtějí spíše rozvod, muži mají raději menší změnu, tedy nevěru. Autor se dále věnuje tématu druhé mízy, opuštěnosti a nebezpečí flirtu.

Na úvod problematiky výchovy dětí upozorňuje na seznámení se s přístupy a názory k výchově svého partnera. Neshody kolem dětí jsou závažné a je třeba je řešit v zárodku. Jsou rozdíly ve výchově chlapců a děvčat, které je třeba si uvědomit a tak je autor rozebírá. Děti musíme vést k základním návykům, přičemž trestající výchovy není vhodná. Ke kvalitní výchově dětí je třeba obou rodičů. Autor se také věnuje počtu dětí a sourozeneckým konstelacím, které mohou být zajímavé jak pro rodiče, tak pro ty, kteří hledají svého partnera.

Hojně se autor věnuje mezigeneračním vztahům a ukazuje několik důležitých závěrů: je třeba mít před rodiči soukromí, v nutnosti se domluvit na pravidlech společného hospodaření, manžel má přednost před rodiči, je možné na obou stranách prosby odmítnout. Další pravidla jsou psána formou spíše pro rodiče manželů: nevyžádaná pomoc není dobrá, může být vnímána jako vměšování, je třeba být vzájemně slušný, respektovat pravidla společného prostoru a autority mladých rodičů nad malými dětmi.

V poslední části knihy se autor dotýká různých speciálních témat, například rozvodem a jeho fázemi, vlivem rozvodu na děti a možnosti vnímání nového partnera. Uvedena je typologií lidí, kteří mají zájem o plastickou operaci a dále se píše o těch co touží po adrenalinových zážitcích, podnikají (a jejich ženy mohou stranou strádat) a nebo mají potíže se ztrátou zaměstnání.

2.5 Pět jazyků lásky

Tato kniha je světový bestseller v oblasti vztahů. Celá pojednává o pěti možnostech jak projevovat lásku, které autor představuje jako jazyky lásky. Každý má svůj jazyk, jakým je schopen vnímat lásku druhého lépe.

Na úvod autor upozorňuje na nesprávný výkladu pojmu láska, potřebu cítit lásku i u dětí. Časně sexuálně žijící hledají lásku, podobně často bývají sexuální potíže způsobené ne technikou, ale obtížemi v emocionální oblasti. Rozlišuje a vysvětluje rozdíl mezi láskou a zamilovaností. Zamilovaní myslí, že je vše dokonalé a že na vztahu není třeba pracovat, kdežto láska si uvědomuje, že bude pořád na čem pracovat. Láska vyžaduje ukázněnost, úsilí, energii disciplínu: láska je z volby, ne z instinktu.

Nevhodné sexuální chování mladistvých má kořen v nenaplnění citové nádrže, tu jim můžeme lépe naplňovat když známe jich jazyk lásky. U dětí se jejich jazyk dá odpozorovat podle toho co dělají nebo co vyžadují. Projevování lásky a pocitování lásky se mohou rozcházet: dělat to co je nepříjemné je ještě větším důkazem lásky, protože to děláme pro druhého a ne pro sebe. Láska podle autora souvisí s jistotou, sebeuvědoměním, vědomí vlastní hodnoty.

Někdo potřebuje slyšet slova ujištění (první jazyk lásky). V kapitole popisují úskalí tohoto způsobu. Například význam tónu hlasu. Způsoby jak správně sdělovat co chci (jako prosbu a ne jako nárok), protože partner mluvící tímto jazykem je na rozdíl hodně citlivý. V této kapitole se také mluví o nutnosti omlouvání, vysvětlování postojů a potřebě vypovídat se.

Druhým jazykem je pozornost. Nestačí být vedle sebe při televizi, je třeba blízkost také myslí, naslouchání se zájmem o to, co druhý říká. Dobré je dívat se do očí, nedělat nic jiného, vnímat řeč těla, sdělovat názory a emoce. Součástí tohoto jazyka je i nalezení a uskutečňování společných aktivit (s tím je spojené sbírání společných vzpomínek) a autorův nápad každý den si najít chvíli a vzájemně si sdělit tři denní události.

Třetím jazykem jsou dárky. Dárek prezentuje, že jste na někoho mysleli při nákupu a on na vás vzpomene, když dar uvidí. Investice do darů je investicí do vztahu, spokojenosti partnera a tedy spokojenosti vlastní. Někdy může jít i o dar vlastní přítomnosti.

Čtvrtým jazykem jsou skutky. Tady autor upozorňuje na možné dialekty tohoto jazyka. Pro někoho je láskyplný skutek umytí auta a pro jiného ustlání postele. Je třeba naučit se říct své přání a nenárokovat si jeho plnění, protože láska se může projevat jen svobodným rozhodnutím udělat něco pro druhého. Nevhodný způsob jak říci své přání je také skrze kritiku, ale v takovém případě je lepší se doptat na kontext, v jakém kritiku partner říká.

Pátým jazykem je fyzický kontakt. Nejde jen o sex, ale o různé formy fyzického kontaktu. Nevěra pro toho, kdo takto pocítuje lásku nejintenzivněji, je ničující.

Svůj primární jazyk můžeme odhalit skrze to, co partnerovi vyčítáme, nebo skrze to, jak lásku sami projevujeme, také vnímáním toho co nás od partnera těší nebo naopak zraňuje.

2.6 Síla manželčiny modlitby

Kniha psaná ženou o síle manželčiny modlitby, ale hodně často mluví o charakteru a problémech mužů. Autorka propaguje modlitbu jako nejdůležitější součást vztahu a místy se zdá, jako by při konfliktu neznala nebo nechtěla přijmout i jiná řešení a postupy, jako třeba prostou vzájemnou komunikaci a jednoduchou psychologii. Na konci každé kapitoly jsou citáty z Písma a modlitba, které se váží k tématu kapitoly. Často ukazuje příklady jak přimluvná modlitba funguje.

Autorka vybízí k aktivitě ve vztahu a důvěře v možnosti změny, ale zároveň odmítá mocenské nároky na manžela a vysvětluje, že Bůh může skrze manželčinu modlitbu jeho protějšek proměňovat. Říká, že díky vzájemnému spojení manželů je modlitba manželů navzájem silnější než rodičů k dětem, protože byli opuštěni. Nad neprovdanými dětmi mají rodiče naopak autoritu od Boha danou.

Vzájemná modlitba manželů není povinností a nemá být ani starostí, pokud se jeden modlí a druhý ne. Při modlitbě musí být také modlící se otevřen vlastní proměně. Musíme opustit vlastní očekávání, přijmout protějšek jaký je a prosit Boha o změny, ale také je třeba vlastní investice do svého zdraví, krásy a přitažlivosti. Žena má vytvářet příjemný domov, být srdcem rodiny, když je muž její hlavou, což ovšem neznamená, že se nebudou dělit o práci.

Tématicky kniha vybízí k modlitbě za velké množství témat a u některých se rozepisuje do šíře a poskytuje zajímavé informace. Mluvím o mužově potřebě znát smysl života, vidět vizi budoucnosti a pociťovat naplnění z práce. Muž má údajně strach z neúspěchu. Ke správné volbě povolání je zapotřebí modlitby, nejlépe časně rodičů, ale manželka může neutěšené situaci napomoci. Kým muž je a čím prochází se odvíjí od jeho vztahu k penězům a označuje jako velký zdroj napětí dluhy, nedostatek peněz a finanční nezodpovědnost. Dobré je svěřit finance Bohu a odevzdávat mu desátek.

Ve vztahu nesmíme ignorovat významné problémy ani když se zdá, že se nás netýkají a je zapotřebí poznat a odmítnout nereálná očekávání od partnera. O mužské sexualita píše jako důležité oblasti, kterou žena nemá zanedbávat. Rozdíl ve vnímání sexu je také ve vztahu k řešení problémů. Žena jej přijímá až po vyřešení, kdežto muž jej používá spíše jako nástroj k řešení problému.

Cesta otcovství je napodobování nebeského Otce, problém bývá v nedokonalosti vlastního pozemského otce. Autorka upozorňuje na pokušení (příklad s nevěrou, přemírou jídla, pornografií), před kterým je třeba mít se vždy na pozoru. Jako důležité označuje všechny mezilidské vztahy (rodina, práce, přátele, sousedé,...) a vychvaluje dobré vztahy s věřícími a pořádnými lidmi, které mohou obohacovat, inspirovat a uzdravovat zranění. K dobrému rozhodování je zapotřebí pomoci Boží, a kromě té je důležité se modlit také za mužovu integritu (kongruenci) a upřímnost.

2.7 Svátost manželství

Je to malá knížka Anselma Grüna ze série zabývající se jednotlivými svátostmi.

Anselm nejprve upozorňuje na potřebu přijetí sebe sama před přijetím druhých, uvádí význam sexuality v lidské lásce a zmiňuje nedokonalost lidské lásky obzvláště ve srovnání s láskou Boha. Dále podává biblický výklad dvojího stvoření (muže a ženy) a vysvětluje pojmy jako opuštění (rodičů), jedno tělo (v manželství) a nerozlučitelnost manželství. Jako stěžejní uvádí pozorný a uctivý postoj k druhému.

Na úvod kapitoly věnované obřadu svátosti manželství pokládá otázky pro přípravu, které si mají nastávající společně zodpovědět, například: co je v manželství důležité?, proč svatbu v kostele?... Svědkům dává roli kromě svědčících také doprovázejících v krizových situacích. Vysvětluje symboliku štol, prstenů, přímluvy, požehnání novomanželů.

Varuje před souzením partnera, vnímáním jen svých snů místo reality, kladení nepřiměřených nároků na partnera. Manželství totiž není vzájemný obšťastňující servis, ale neustálý trénink, hledání a vytváření rovnováhy mezi vzájemnou blízkostí a vzdálením. Někdy lásku nemusíme cítit, protože se projevuje jen věrností a spolehlivostí. Přitom svěřením strachu, pochybnosti a hněvu nám může nazpět dát jistotu od partnera, že smíme být takoví, jací jsem.

Každé otevření se lásce je otevření se v zranitelnost a zranění přijdou. Konflikty, když se správně řeší/prožívají, posilují. Dobré je rozhodnout se pro radování z maličkostí a nic nepředstírat, naladit se na vidění toho co je lásky hodné v sobě a v druhém. Podle autora je třeba uvědomit si vlastní důstojnost a respektovat partnerovu, není dobré se s druhým srovnávat.

2.8 Výzva lásky

Výzva lásky je kniha rozdělená ve čtyřicet stěžejních částí. Po čtyřicet dní se má čtenář učit být lepším v lásce a tak pěstovat (či zachraňovat) svůj vztah. Je třeba

naučit se vést své srdce a ne nechat se přelétavým a požívačným srdcem nechat cloumat. Láska není jen cit ale především rozhodnutí. Za každou kapitolou jsou biblické citáty a prostor pro zapsání plnění denních úkolů. Na závěr jsou přílohou inspirace na společné modlitby, otázky pro partnera (aby byl lépe poznán) a odkazy na Písmo.

Autor také upozorňuje, že láska není v lidských silách, ale máme se snažit v tomto připodobnit Bohu, jen On a ne partner může přinést vnitřní pokoj. Důležité je proto číst denně Písmo a společně se modlit. Modlitba je důležitá také proto, že druhého umí proměňovat. Milovat manžela jako službu Bohu je způsob, jak upevnit lásku v dnech nepříznivých, kdy v konfliktu je náročné i dodržovat slib daný při svatbě.

O lásce říká, že: neoplácí a je pomalá v hněvu, aktivně a pozorně vyhledává příležitost ke konání dobra, jedná ohleduplně k druhému, má o něj všeobecný zájem, je ochotná s ním spolupracovat a raduje se z jeho úspěchů. V jiné dny se věnuje žárlivosti, nesobeckosti a a bezpodmínečnosti lásky.

Manželé mají, i jen sami před sebou, vystupovat příjemně, být milí při pozdravu, věnovat si uctívou pozornost (nemluvit zpoza novin), předpokládat vždy především dobré úmysly protějšku, ale při konfliktech si odpouštět a nepřečehovávat zášť. Je dobré stanovit si společně pravidla konfliktu a mít také stanovené vlastní vnitřní hranice (inspirace na straně 66). Důležité je mít realistická očekávání a tak se vyhnout zklamáním a konfliktům. Být zodpovědný za své chyby, přijmout je a snažit se o nápravu, ale chyby druhého nepřehánět a být nakloněn k ústupku.

Pro zkvalitnění vztahu obsahuje kniha další rady. Například dělat všechno s vědomím služby druhému a starat se o naplňování potřeb protějšku. Překvapovat maličkostmi, třeba telefonátem do práce nebo lístečkem se vzkazem.

Autor radí manželům mít dobré přátele a stranit se těch co špatně radí, v ohrožení vztahu jít do poradenství a dávat si pozor na parazity. To jsou drobné závislosti, které škodí vztahu. Významné je odpoutání se od rodičů a přilnutí

k manželovi a sjednocení se v rozhodování a společné stanovení priority svých životů.

Intimnějším tématům se autor také věnuje. Jako důležitou představuje sexuální náklonnost a vystupuje proti odepírání se partnerovi. V sexualitě jde o vzájemné darování a sblížování. Kromě toho mluví o tajemstvích, která při sdílení mohou vyvolávat zahanbení nebo sblížení a tak ukazovat kvalitu vztahu – správně má vyslovené tajemství sblížit a strach zahánět.

2.9 Příprava na manželství: příručka účastníka kurzu

Jedná se o příručku ke kurzu přípravy na manželství (manzelskevecery.cz) určenou párům.

Příručka samotná obsahuje především osnovu k důležitým tématům, které mohou i bez kurzu inspirovat k vyhledání informací nebo rozhovorům, se zaměřením na zpracovatelný rozsah problematiky manželského vztahu, ale k tomu není určena a takové její využití by bylo dost náročné. V příručce jsou místa na vlastní poznámky, cvičení a zamyšlení k společnému vztahu a na závěr, v přílohách, také manželský slib a odkazy na Písmo a další literaturu.

V tématu komunikace autoři mimo komunikace samotné připomínají význam přípravy na manželství, efektivní vyjadřování a naslouchání. V druhém tématu se věnují zamyšlení nad vstupem do manželství, rozebírají manželský slib a vybízí k rozhovoru nad společným časem a změnou sounáležitosti (od rodičů k manželovi). Třetí část je o zvládání hněvu, odpuštění, odlišnostech partnerů a organizaci financí. Čtvrtá část se zabývá rozvíjením manželského přátelství, poznávání potřeb partnera a budování fyzické blízkosti. V poslední, páté, části se témata stáčí k budování duchovní soudružnosti, rovnoprávného manželství a cílů manželství pro naplněný život.

2.10 Láska a manželství

Jedná se o knihu sepsanou jako zápis promluv francouzského kněze, které měl na duchovní obnově.

Prvním velkým tématem je věrnost lásce. Tu kniha nepopisuje jako věrnost slibu, ale věrnost druhému, že o něj budu mít stále zájem. Muži mají tendenci po sňatku stagnovat, protože vše už objevili. Jenomže objevujeme jen to zjevné, kdežto lidské nitro je nekonečné, tedy nepoznatelné a je v něm stále co objevovat. Je třeba nestagnovat, dělat plány a vidět budoucnost vztahu. Velkým cílem je duševní oživování, vyvyšování a rozvíjení druhého. Zkázou manželství je naopak nezájem, nehledání, rutina a mlčení o důležitých věcech. Je dobré stále srovnávat své postoje a pojetí života s novými zkušenostmi a vysvětlovat si své názory.

Milovat je třeba bez zásluh toho druhého, ne pro to, jakým je, ale proto, aby se stal lepším. Proto je třeba stále věřit v potenciál dobra v druhém. Tím zpátky také narážíme na to, že když už někoho známe a neobjevujeme, už nic nového a tedy ani dobrého od něj nemůžeme čekat.

Lásku máme vyjadřovat způsobem (jazykem), kterému druhý rozumí, jelikož muži a ženy milují rozdílně. Důležité je milovat se navzájem více než milovat své děti, ty jsou totiž plodem a ne cílem, upevněním nebo záchranou manželství. Cílem manželství má být společný život manželů ve vzájemné shodě. Muž má také proto ženě věnovat pozornost i dobýváním a patřičně oceňovat její službu v domácnosti. Žena by se tou službou neměla nechat vyčerpat a věnovat také nějaký čas svým koníčkům.

Dále se autor věnuje výchově dětí. Jejich budoucnost vidí v osvobození od rodičů a budoucnost rodičů v zůstání k dispozici svým dětem. Oteci autor dává za úkol předávat víru skrze představení svého otcovství. Děti potřebují poznat lásku rodičů aby zjistili, co je to láska, rodiče jsou jim vzory. Děti je třeba milovat nezaslouženě, ne až po zásluze, s čímž mají potíž obvykle otcové. Vzory jim mají být také v modlitbě a víře a ne bez toho je kontraproduktivně nutit k modlitbě nebo chození do kostela.

Dobré je vzpomínat a ukázat dětem, že jsme nebyli v jich věku lepší, ukazovat jim důvěru a neuzavřít je do krunýře předsudků a nálepek. Důvěru svého dítěte získají rodiče přes to, že se stanou vzorem a že se jim otevřou. Proto je třeba jim věnovat čas a poslouchat je pořádně, jinak hrozí, že přestanou mluvit a odcizí se.

Pro děti je důležitý kontakt rodičů se světem, projevování zájmu o dění a zapojování se ve společenských aktivitách, protože výchova dětí je výchova do vztahů, u katolíků ke vztahu k celému světu. Vhodné je využít společné stolování a rozhovory při jídle a dát dětem podíl na fungování a rozhodování v domácnosti. V podobné souvislosti autor upozorňuje na časté slabé informování mužů o jejich aktivitách mimo domácnost, kdy se rodina nemůže spolupodílet na jeho životě a ženám to často vadí.

Dalším probíraným tématem je čas před manželstvím. Na úvod po historickém exkurzu zmiňuje, že na udržení manželství nebudou stačit tradiční postupy. Doporučuje vstoupit do manželství až o třech letech svobodného kamarádského vztahu bez předmanželského sexu. Při tom varuje před partnery, kteří dosud nepoznali štěstí nebo jsou leniví. Člověk se může podívat na rodiče, a tak zahlédnout pravděpodobné chování nastávající, ale není to vždy přesné. Důležité je dívat se, jak protějšek jedná s těmi, před kterými se už neostýchá, před podřízenými, přáteli. Dále upozorňuje na nevhodnost očekávání, že někoho manželství učiní šťastným a nebezpečí, že si vezmeme kohokoliv, když povolíme uzdu své potřebě být milováni.

Autor navazuje tématem sexuality. Snoubenci mají právo na projevování lásky, ale ne na projevy, které lásku jen předstírají. O předmanželském sexu uvažuje následovně „*Spojení sexuální je gesto darování, úplného darování. A udělat toto gesto, aniž se chceme vázat, aniž se chceme vzít, znamená vzít mu všechnu smysl.*“ (Evely, 2000, s. 147). Vyhýbat se manželství pro různé tak zvané rozumové důvody, ale spát spolu, to pojmenovává jako nedostatek upřímnosti. Závěrem je krátká kapitola o lidské plodnosti a antikoncepci, o které prohlašuje, že je teologicky nedořešená a že existuje více názorů.

2.11 Naplněný život

Knihu napsal terapeut z manželské poradny, uvádí v ní příklady ze své praxe. Je komplexnější, mimo níže uvedené se zabývá také tématy rozchodu/rozvodu, hledáním nového partnera a v dodatku má slovo o homosexualitě. V kapitole věnované samotě upozorňuje na význam lásky k sobě sama, potřebě nalezení svého místa ve společnosti, nalezení vlastní identity a nutnosti umět žít sám, aby si člověk mohl opravdu svobodně vybrat život v páru.

První kapitola je věnovaná učení se lásce. Té nás učí rodiče, kteří nejsou dokonalí. Autor zmiňuje více stupňů lásky a klade otázky, aby si čtenář uvědomil, co si pod pojmem láska sám představuje. Láska musí být svobodná a jejím základem je respekt. Pro poznání lásky klade podmínky naučit se: mluvit bez obviňování, citům a naslouchání, poznat odlišnosti mezi mužem a ženou, poznat a začít pracovat na vlastních nedostacích, poznat v čem jsme dobří a využívat to ve smysluplných aktivitách.

V druhé a třetí kapitole autor věnuje prostor času seznamování a hledání manžela (manželky). Klade důraz na vzájemné poznávání a ohleduplnost k partnerovi v každém věku. Během této poznávací fáze je třeba si partnera neidealizovat, nemanipulovat jím, a zdržet se přílišných důvěrností včetně sexu. Je důležité neočekávat všechno jen od vztahu s jedním člověkem. Zjistit množství času které společně zvládneme trávit a dále se seznámit s preferovaným modelem rodičovství (autor uvádí tři), snažit se si porozumět jak citově tak komunikačně (sdílení a naslouchání). Potřebné je včas se rozhodnout k rozchodu. Po rozchodu je dobré si dopřát oddech k pochopení za co kdo může.

Při konkrétním hledání protějšku je důležité se za něj modlit a neskočit po prvním, který se naskytne – být vytrvalý. Je třeba si ujasnit co chci a také jestli nepatřím zasvěcenému životu, pokud ne, stanovit si nejdůležitějších 4-5 vlastností a podle nich se ze začátku poznávání řídit. Vhodný protějšek můžeme potkat ledaskde, při hledání je dobré rozvíjet své koníčky. Autor varuje před radami různých duchovních a guru, kteří mohou svými radami chtít manipulovat. Pokud má

jít o Boží vůli, je třeba mít tuto domněnku potvrzenou z více nezávislých stran, nejméně tří.

Pokud už s někým jsme, je dobré radovat se z každodenního objevování a neustrnout u prohlášení „znám tě jako své boty“ a podobných. Důležité je poznat, jak se díváme na svět, události a jak vnímáme chování protějšku. Pro trvalý vztah je zapotřebí hned trojí spřízněnost: těla, duše i ducha. Vhodné je také položit si otázku společných plánů do života, rozdílů by mělo být ve všech ohledech přiměřeně. V pozdějších fázích vztahu je dobré se také seznámit se sexuálními zábrany a fixacemi z dřívějška, jako zakořeněné předsudky, odpor, praktiky a srovnat se s nimi.

O životě v páru je celá další kapitola. V knize je rozepsaná typologie a interakce mezi různými typy. Autor píše o potřebě komunikace, intimity, respektu, věnování si dostatku času, sdílení duchovního života a uspokojování citových potřeb. Významné místo má ve vztahu odpuštění na základě pochopení. Nápomocné je uvědomovat si vlastní nedokonalost, pracovat na své vztahovačnosti či urážlivosti. Už na začátku vztahu je třeba si uvědomovat, s čím je partner nerozlučně spjat a kam směřuje (jaké je jeho poslání a služba). Každý musí najít rovnováhu mezi svým posláním, prací a rodinou.

Co se dětí týče, kniha upozorňuje na rozdílnou roli otce a matky, které jsou obě nezastupitelné a významné. Dále se zmiňuje o problematice oidipova komplexu a psychologickém významu pořadí mezi sourozenci. V dítěti se má hledat jeho nadání a ne skrze něj si naplňovat vlastní tužby. Každé dítě je třeba milovat jiným, výsadním způsobem. Důležité je nenechat si zasahovat do života tchyní či tchánem.

2.12 Příprava na manželství

Knihu je psaná knězem a mimo uvedené se na závěr knihy věnuje obsahu manželského slibu.

V první kapitole se věnuje církevnímu chápání manželství. O něm chce mluvit, i když se může některým jevit jako vzdálené. Věřící novomanželé potřebují najít

řešení různých potíží, a když jim nebudou známy možnosti křesťanské, je nebezpečí, že zůstanou u těch světských. Autor připomíná stvoření muže a ženy jako bytostí rovnocenných a stvořených podle Jeho obrazu. Biblické stát se jedním tělem chápe jako nekončící proces, úkol do manželství. Připomíná rozdílnost zkušeností z primárních rodin obou nastávajících a snadnost, s jakou můžeme sklouznout k dříve nezamyšlenému zlu.

Vysvětluje kdo se může církevně oddat a na komplikace ve svazku různých vyznání. Upozorňuje, že nikdo neuvěří v Boha kvůli druhému člověku a ani se kvůli druhému nestane lepším (tedy ne pod tlakem). Sňatkem říkáme, čemu se chceme zavázat, ale neslibujeme jací jednou budeme. První kapitole také pobídka k modlitbě za chyby, kterých se časem každý dopouští.

V další kapitole autora radí nestavět manželství na romantické lásce a vysvětluje, co to opravdová láska je. Ta musí umět vyjít ze sebe. U protějšku je třeba snést všechny jeho nepříjemné stránky a najít všechny vhodné vlastnosti, nedá se čekat, že jich teprve nabude, že se změní. Při hledání je vhodné hledat mezi podobně zaměřenými lidmi, není možné si myslet o manželovi, že se věnuje nesmyslům a zbytečným.

Autor konstatuje, že kdo se hodí do kněžství, ten se hodí taky do manželství, protože musí umět milovat lidi, teprve pak může milovat Boha. Podobně tak s odpuštěním. Teprve kdo poznal odpouštějícího Boha může vědět jak odpouštět a nebude potřebovat neustále ujišťovat o lásce svého protějšku. Odpuštění brání odcizení, střídavému urážení a je stavebním kamenem lásky.

Vstupem do manželství je zapotřebí proměnit více vztahů. Především opustit rodiče a přilnout k manželovi. K manželství je nezpůsobilý, kdo bere přílišné ohledy na své rodiče a nechce se tak osamostatnit. Podobně se sourozenci je třeba zacházet opatrněji a vpustit je do života jen tolik, kolik dovolí manžel. Především muži by měli přeorganizovat okruh svých přátel. Komplikace přichází také s dětmi, ty nesmějí vstoupit mezi manžele. Všechny kontakty ohrožující manželství by měly být ukončeny. Významně nápomocný manželství může být vztah k Bohu, společná modlitba, přitom ale není dobré, aby byl jeden z manželů druhému jakýmsi duchovním vůdcem.

Autor varuje před odsunutím křesťanství, pod tlakem povinností, do zbytečností, na které není čas, a srovnává ho s jídlem a spánkem, na které je vždycky prostor. Je potřeba naučit se v manželství své křesťanství žít novým způsobem. Je důležité si uvědomit, že manželé nemohou dělat všechno spolu, ale je dobré do kostela chodit společně a tak slavit i svátky. Také je zapotřebí respektovat osobní právo na svědomí svého partnera a ne zjišťovat proč tentokrát nešel na eucharistii.

Konflikty vždycky budou a je dobré najít jejich příčiny. Často jde o nepochopení co měl druhý na mysli, nedostatek komunikace, různé nepříjemné návyky a předpokládání toho, co by si měl druhý myslet.

Je zapotřebí přiznávat si své chyby a pracovat na nich také s tím, že druhého nezměním. Podobně mluvit o všech konfliktech a nepříjemnostech, ale ne hned, čekat na vhodnou, brzkou, příležitost. Také s usmířením je zapotřebí chodit ve správný čas. Odpuštění a usmíření je také přínosem ve výchově dětí.

V kapitole věnované sexualitě autor připomíná, že člověk je obrazem Boha a také že existují rozdíly mezi mužem a ženou. Do vztahu je třeba vstupovat celý a ne bezhlavě. Podobně přijímat partnera včetně všech jeho sociálních vztahů (dcera, neteř protivných příbuzných). Hlavní je znát a přijmout sebe sama, včetně své zranitelnost a sexuality, naučit se fungovat ve svých projevech jako muž ve vztahu k ženě. Sexuální přitažlivost je v pořádku, ale vztah nesmí stát jen na ní, projevy náklonnosti je také třeba umět projevovat i nesexuálně.

Poměrně letmo se kniha zmiňuje o problematice potratů, zákazu antikoncepce a církevní povolení metody Přirozeného plánování rodičovství. Dítě označuje jako dar, ne jako plánovaný produkt, to totiž zraňuje a snižuje jeho hodnotu, obzvláště když je vnímané jako nevyžádané překvapení.

2.13 Souhrn

Námi studovaná literatura pokrývá široké spektrum témat vztahujících se k blízké přípravě na manželství. Některá témata se objevují čteněji, jiná méně, v souhrnu se náš soubor dobře doplňuje.

Souhrn probíraných témat můžeme začít u jednotlivce. Knihy hovoří o potřebě dobrého sebepoznání a sebepřijetí pro další vztahy, a v podobné souvislosti uvědomění si, že nemohu měnit nikoho jiného než sebe a to včetně konverze k Bohu, která může být jediné svobodná. Je zapotřebí se zbavovat nepravdivých a chybných představ o manželství a uvědomovat si různé druhy lásky (fileo, eros, agape) a rozdílů kterými se liší od zamilovanosti. V případě skutečné lásky jde především o rozhodnutí. V rámci těchto obecných věcí se objevují také informace o biblickém pojetí manželství, právní fakta (za jakých podmínek se můžeme vzít) a rizika spojená s rozdílným vyznáním manželů.

Téměř ve všech knihách se objevuje upozornění na nutnost neustálého budování vztahu včetně práce na sobě. S tím souvisí potřeba neustále objevovat druhého, protože ten není statickou věcí, nýbrž stále se vyvíjející a tedy proměňující bytostí.

V některých knihách se se objevují rady ohledně hledání partnera, vybízejí k jeho včasnému, patřičnému poznání a nutnosti jeho přijetí včetně všech jeho sociálních vztahů. V tom kontextu upozorňuje na nutnost schodné orientace, kdy jde především o to, aby jeden druhému nevyčítali jeho životní zaměření. Dále při poznávání jsou často zmiňované rozdíly mezi muži a ženami (především psychické a citové) a mimo například výchovného stylu, vedení domácnosti a základu chování také nebezpečí přenosu různých potíží z dosavadní rodiny.

Prakticky ve všech knihách se řeší téma komunikace. Ta je významná především při zjišťování a vyjasňování partnerových potřeb a citů, a také vyjasňování konfliktů. Knihy vybízejí k práci s konflikty, snaže nezraňovat protějšek a zranění, které (jistě) přijdou, si odpouštět. S odpouštěním je několikrát spojen Bůh, jakožto vzor či nutnost k úplnému odpuštění. Se nebezpečím zranění se zmiňují

pojmy jako žárlivost, závist, strach a závislosti (na drogách, alkoholu, pornografii apod.).

Manželé by se měli snažit naplňovat potřeby svého protějšku (například chválou) a ujišťovat ho v lásce svými činy a úctou (například nekomunikovat přes noviny nebo televizi). Opakovaně se objevila výzva k projevování si drobných pozorností jako jsou různé pěkné vzkazy nebo milé telefonáty. Asi v polovině knih je pobídka k respektování partnera, jeho autonomie a svědomí a nutnost znát realnost svých požadavků a možností partnera – nepřetěžovat ho.

Ve vztahu je stěžejní společná vize budoucnosti a shodná orientace obou partnerů. Často se píše o nutnosti společného rozhodování o penězích, vybavení bytu, vedení domácnosti a jako velmi významný považuje více než polovina autorů společně trávený čas (a to také volný čas, ne jen ten pro zajištění chodu domácnosti a dětí). Stejně tak významný, co do označení autory i frekvence výskytu, je duchovní život, včetně toho společného, a modlitba. Aleš Opatrný ho, co do důležitosti, srovnává s jídlem a spánkem.

V knihách se vysvětluje nevhodnost předmanželského sexu a soužití na zkoušku a potřeba naučit se vyznávat lásku i nesexuálně. Objevují se zmínky o potratech a antikoncepci, ale ty jsou poměrně strohé a v případě antikoncepce i ne zcela souznějící. Evely (2000) o antikoncepci píše jako tématu otevřeném svobodnému rozhodnutí manželů, kdežto Opatrný (1997) ji svazuje do možnosti použití jen metody Přirozeného plánování rodičovství.

V knihách se upozorňuje na výjimečnost vztahu mezi manžely a jeho předností před ostatními vztahy, včetně toho k vlastním dětem a rodičům (na nebezpečí příliš hlubokého vztahu k rodičům upozorňují 2/3 námi použitých knih). Objevuje se teologické vysvětlení vztahu k Bohu, který se projevuje právě ve vztahu k partnerovi, a tak je vyloučen boj o první místo v životních prioritách (zjednodušeně řečeno: sloužím-li blahu manžela, sloužím Bohu). Všechny vztahy ohrožující manželství by měli manželé ukončit. Zároveň však autoři varují před uzavřením se před světem, a to hlavně ženy s malými dětmi.

Podle knih je třeba dítě vnímat především jako dar (ne nárok nebo dokonce neštěstí). Zmíněná je také nutnost obou rodičů pro dobrou výchovu dětí, sourozenecké konstelace a nutnost naplňovat citové potřeby dětí a duchovně je vést.

Několikrát se také rozebírají téma rozvodu/rozchodu a nového partnerství.

2.14 Porovnání

Při porovnání témat uváděných církevními dokumenty pro bližší přípravu na manželství (u nás souhrn v kapitole 1.2.5) a tématy probíranými v knihách našeho výběru, docházíme k neúplné shodě.

Autoři všech knih jsou křesťany (různých denominací), což se také na jejich díle odráží. Ve více než polovině knih je kladen velký důraz na růst a nezanedbávání víry. Ve výběru máme i knihu, která se věnuje především přímluvné modlitbě za manžela, a sice Síla manželčiny modlitby. Hojně se také objevují odkazy na Písmo, třikrát se představuje biblické pojetí manželství. Bůh je představován jako vzor lásky i odpuštění. Knihy tedy výrazně vedou k prohlubování duchovního života.

Právnímu základu manželství se věnují spíše okrajově, rozbořem podmínek k uzavření sňatku. Morální základ představují spíše v praktickém kontextu a komplikovanější témata (potraty, antikoncepce, předmanželský sex) sice zmiňují, ale neřeší do hloubky. Obsahy pojmů jako jsou svoboda, láska, věrnost, jednota a darování se jsou důkladně vysvětleny.

Autoři se věnují komplexně obsahu celého období před manželstvím a jeho úkolům. Zmiňují nutnost sebepoznávání, sebepřijímání a práce na sobě, ale také probírají mnohé oblasti, se kterými je důležité se seznámit u svého přítele. Radí na co si dávat pozor při výběru nastávajícího. Zmiňují také problematiku smíšených sňatků, ale kromě zmínky nedávají prostor povolání k zasvěcenému životu.

Ze základů psychologie jsou hojně probírané rozdíly mezi muži a ženami, a v docela konkrétních radách a příkladech se můžeme seznámit s množstvím duševních pochodů a způsobů jak se sebou pracovat. Zmiňuje se odpovědné rodičovství, ale pedagogická oblast je zpracována jen okrajově. Řeč je v podstatě jen

o tom, že děti potřebují oba rodiče a ti jim mají být příkladem (zvláště je zdůrazněné být příkladem v duchovním životě). Sexualita je v našich knihách uváděna do biblického kontextu a vysvětlen její význam, včetně problematiky předmanželského sexu.

Knihy také probírají život rodiny, jako je společné rozhodování a kladou důraz na shodu, ve stejném duchu se dotýkají financí, ale neřeší vztah k práci, mimo potřebu uvést ji do rovnováhy s rodinou (upřednostňování práce před rodinou). Probírány jsou vztahy k původním rodinám manželů, dětem, přátelům a závislostem, které mají své místo až za vztahem manželským.

Téma zvládání konfliktů je probíráno důkladně a to včetně tématu odpuštění. Nad církevní dokumenty se knihy věnují hodně komunikaci, která se otáčí k řešení konfliktů a jejich prevenci (například předpoklad dobrých úmyslů), nutnosti neustálého poznávání partnera a uspokojování jeho potřeb.

Závěr

Při srovnávání témat v uvedených v církevních dokumentech a v námi studované literatuře docházíme rozdílnostem. Oproti požadavkům církevních dokumentů se knihy věnují pouze okrajově právnímu základu manželství, nejdou do hloubky u komplikovanějších morálních témat (potraty, antikoncepce) a vůbec neřeší vztah k zaměstnanosti a vztahu k práci, výchovné postupy dětí, a nedávají prostor možnosti zasvěceného života. Máme za to, že alespoň zasvěcenému životu a morálním tématům by se měl dát větší prostor, lépe informovat.

Kromě popsaného jsme došli ke zjištění, že v církevních dokumentech se nemluví přímo o komunikaci, nutnosti neustálého poznávání partnera a službě partnerovi (resp. naplňování jeho potřeb). Tyto tři témata se sice dají schovat pod témata v dokumentech zmíněná, ale považujeme za vhodnější je z takové generalizace vyjmout a poukázat na ně zvlášť. Ostatně v našich knihách je právě těmto tématům věnováno hodně místa.

Bibliografie

Církevní dokumenty

- ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE. *Směrnice ČBK pro přípravu na svátost manželství v ČR*. Praha: ČBK, 2010. Dostupné z: <http://www.cirkev.cz/cirkev-ve-svete/dokumenty/fialova-rada/?cmd=download&id=11623>
- KATOLICKÁ CÍRKEV. *Katechismus katolické církve*. 2. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. 793 s. ISBN 80-7192-473-3.
- KATOLICKÁ CÍRKEV. *Svatební obřady*. 2. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. 135 s. ISBN 978-80-7192-987-1.
- KATOLICKÁ CÍRKEV. *Život a poslání křesťanů v církvi a ve světě: závěrečný dokument Plenárního sněmu katolické církve v ČR*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. 123 s. ISBN 978-80-7195-162-9.
- KATOLICKÁ CÍRKEV. *Kompendium sociální nauky církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008. 534 s. ISBN 978-80-7195-014-1.
- KATOLICKÁ CÍRKEV. *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. 2. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. 603 s. ISBN 80-7192-467-9. Lumen Gentium (LG), Sacrosantum Concilium (SC), Gaudium et Spes (GS), Apostolicam Actuositatem (AA), Gravissimum Educationis (GE), Disgnitatis Humanae (DH).
- KONGREGACE PRO KLÉRUS. *Všeobecné direktorium pro katechizaci*. Praha: Sekretariát ČBK, 1998. Dostupné z: <http://www.cirkev.cz/cirkev-ve-svete/dokumenty/cervena-rada/?cmd=download&id=9927>
- KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY. *List biskupům katolické církve o spolupráci mužů a žen v církvi a ve světě*. Praha: Sekretariát ČBK, 2004. Dostupné z: <http://www.cirkev.cz/cirkev-ve-svete/dokumenty/cervena-rada/?cmd=download&id=9948>

NĚMECKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE. *Život z víry: překlad 2. dílu katolického katechismu pro dospělé*. 2. vyd. České Budějovice: Teologická fakulta Jihočeské univerzity, 2005. 353 s. ISBN 80-7040-809-X.

PAPEŽSKÁ RADA PRO RODINU. *Příprava na svátost manželství*. Praha: Sekretariát ČBK, 2001 [1996]. Dostupné z: <http://www.cirkev.cz/cirkev-ve-svete/dokumenty/cervena-rada/?cmd=download&id=9937>

PAPEŽSKÁ RADA PRO RODINU. *Rodina, manželství a „fakticky existující soužití“*. Praha: Sekretariát ČBK, 2001 [2000]. Dostupné z: <http://www.cirkev.cz/cirkev-ve-svete/dokumenty/cervena-rada/?cmd=download&id=9934>

PAVEL VI. *Humanae vitae: Encyklika o správném řádu sdělování lidského života* z 25. 6. 1968.

PIUS XI. *Casti Connubii: Encyklika o manželství a rodině* z 31. 12. 1930.

JAN PAVEL II. *Familiaris consortio: Apoštolská adhortace o úkolech křesťanské rodiny v současném světě* z 22. listopadu 1981. Praha: Zvon, 1992. 101 s. ISBN 80-7113-067-2. FC.

JAN PAVEL II. *Dopis rodinám: z 2. 2. 1994*. Dostupné z: <http://www.cirkev.cz/cirkev-ve-svete/dokumenty/hneda-rada/?cmd=download&id=9964>

JAN PAVEL II. *Evangelium vitae: encyklika o životě, který je nedotknutelné dobro* z 25. 3. 1995. Praha: Zvon, 1995. 137 s. ISBN 80-7113-139-3.

Zákony a legislativa

Všeobecná deklaráce lidských práv.

Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině.

Kodex církevního práva z roku 1983.

Charta práv rodiny.

Periodika

AUER, Alfons. K etické diskusi o sexualitě a manželství. *Teologické texty: časopis pro teoretické a praktické otázky teologie* [online]. 2001, č. 5, [cit. 2012-X-X]. ISSN 0862-6944. Dostupné z: <http://www.teologicketexty.cz/casopis/2001-5/K-eticke-diskusi-o-sexualite-a-manzelstvi.html>

HRDINA, Ignác Antonín. Manželství v současném českém i kanonickém právu. *Revue církevního práva* [online]. 2000, roč. 16, č. 2, [cit. 2012-11-9]. ISSN 1211-1635. Dostupné z: <http://spcp.prf.cuni.cz/15-20/16-hrdin.htm>

Slovníky

NOVOTNÝ, Adolf. *Biblický slovník*. 3. vyd. Praha: Kalich, 1992. 1399 s. ISBN 80-7017-528-1. Hesla: Manžel, manželka, manželství: s. 399-400; Rodina: s. 784-786; Svatba: s. 1016; Ženich a nevěsta: s. 1346.

RAHNER, Karl a Herbert VORGRIMLER. *Teologický slovník*. 2. rev. vyd., ve Vyšehradu 1. Praha: Vyšehrad, 2009, 491 s. ISBN 978-80-7021-934-8. Heslo: Manželství: s. 163-166.

Monografie

BOULVIN, Yves. *Naplněný život*. Praha: Paulínky, 2010. 223 s. ISBN 978-80-7450-004-6.

ELDREDGE, John a Stasi ELDREDGE. *Láska a boj*. Praha: Portál, 2011. 244 s. ISBN 978-80-262-0017-8.

EVELY, Louis. *Láska a manželství*. Ústí nad Orlicí: Grantis, 2000. 156 s. ISBN 80-902400-4-6.

GRÜN, Anselm. *Svatost manželství*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010. 63 s. ISBN 978-80-7195-343-2.

- CHAPMAN, Gary D. *Pět jazyků lásky*. 2. vyd. Praha: Návrat domů, 2009. 137 s. ISBN 978-80-7255-216-0.
- KENDRICK, Stephen a Alex KENDRICK. *Výzva lásky*. Praha: Návrat domů, 2011. 191 s. ISBN 978-80-7255-246-7.
- LEE, Nicky a LEE, Sila. *Příprava na manželství: příručka účastníka kurzu*. Praha: KMS, 2006. 48 s. ISBN 80-86449-47-5.
- OPATRNY, Aleš. *Příprava na manželství*. 2. vyd. Praha: Pastorační středisko při Arcibiskupství pražském, 1997. ISBN neuvedeno.
- SMALLEY, Gary. *Kdyby jen muž věděl: co žena prožívá*. Praha: Návrat domů, 2001. 138 s. ISBN 80-7255-048-9.
- SONET, Denis. *Miláčku, netrap mě*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010. 142 s. ISBN 978-80-7195-322-7.
- STORMIE, Omartian. *Síla manželčiny modlitby*. Praha: Paulínky, 2010. 199 s. ISBN 978-80-7450-003-9.
- ŠMOLKA, Petr. *Muž a žena - návod k použití*. 2. vyd. Praha: Portál, 2009. 159 s. ISBN 978-80-7367-573-8.

Seznam zkratek

CIC	Codex Iuris Canonici (Kodex kanonického práva)
CPR	Centrum Pro Rodiny
ČBK	Česká Biskupská Konference
ČR	Česká Republika
AA	Apostolicam Actuositatem
FC	Familiaris Consortio
GE	Gravissimum Educationis
GS	Gaudium et Spes
HV	Humane vitae
LG	Lumen Gentium
Mk	Evangelium podle Marka
Mt	Evangelium podle Matouše